

Tilburg University

Matchmaking en beginselen voor de verwerking van persoonsgegevens

Cuijpers, Colette

Published in:
COMPOSE

Publication date:
2020

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Cuijpers, C. (2020). Matchmaking en beginselen voor de verwerking van persoonsgegevens. In G. Kant, N. Schriek, & E. Guis (Eds.), *COMPOSE: strategisch logistiek samenwerken* (pp. 77-81). Tilburg University.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Verdieping 1

Matchmaking en beginselen voor verwerking van persoonsgegevens

Colette Cuijpers, universitair hoofddocent Law & Technology aan de Tilburg University

Inleiding

Het doel van COMPOSE is om partijen bij elkaar te brengen ten behoeve van efficiency, kostenvermindering en het milieu. Om dit te bereiken wordt via een platform op basis van data-analyse gezocht naar zogenaamde “matches”. Hoewel het gaat om het bij elkaar brengen van bedrijven, valt niet uit te sluiten dat via het platform ook persoonsgegevens worden verwerkt. Dit is relevant met het oog op de toepasselijkheid van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (verder AVG).⁹ Deze Europese wetgeving bevat de basisbeginselen voor de verwerking van gegevens die herleidbaar zijn, direct of indirect, tot een natuurlijke persoon. Bij eenmanszaken zijn bedrijfsgegevens ook direct persoonsgegevens, maar ook bij grote bedrijven kunnen natuurlijke personen genoemd worden als directeur of manager, hetgeen dan ook persoonsgegevens zijn. Bovendien werkt COMPOSE met een survey welke wordt ingevuld door natuurlijke personen, en ook in dit kader kan er sprake zijn van de verwerking van persoonsgegevens. De antwoorden op de vragen kunnen terugleiden naar de natuurlijke persoon die de antwoorden gegeven heeft, of de antwoorden kunnen persoonsgegevens bevatten. Zodra persoonsgegevens verwerkt worden in het kader van de activiteiten van een vestiging van een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker in de Unie, zoals het geval is bij COMPOSE, is de AVG van toepassing. De verwerkingsverantwoordelijke is de persoon of entiteit die alleen of samen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt. De verwerkingsverantwoordelijke kan een verwerker inschakelen die ten behoeve van hem persoonsgegevens verwerkt. De verwerkingsverantwoordelijke is verplicht een betrouwbare verwerker aan te stellen en is hiervoor ook aansprakelijk. De betrokkene – de persoon wiens persoonsgegevens verwerkt worden – kan echter in heel veel gevallen zowel de verantwoordelijke als de verwerker aanspreken, wanneer hij schade leidt doordat de regels uit de AVG niet worden nageleefd. Bovendien kan de Autoriteit Persoonsgegevens hier hoge boetes voor opleggen, zelfs wanneer niet naleving (nog niet) geleid heeft tot daadwerkelijke schade. De regels van de AVG kunnen in dit kader vergeleken worden met verkeersregels, het enkel niet naleven ervan kan leiden tot een boete. Onder de AVG kunnen boetes opgelegd worden tot 20 miljoen euro, of, voor een onderneming, tot 4 % van de totale wereldwijde jaaromzet in het voorgaande boekjaar, indien dit cijfer hoger is.

Hieronder wordt kort uiteengezet waar de verwerking van persoonsgegevens aan moet voldoen om niet het risico van dergelijke boetes te lopen. Er kan geen sprake zijn van een volledige analyse, aangezien de verordening bijna 100 bepalingen telt.¹⁰ Echter, de belangrijkste

⁹ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (Voor de EER relevante tekst)

OJ L 119, 4.5.2016, p. 1–88. Current consolidated version: 04/05/2016, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>

¹⁰ In deze bijdrage is geen ruimte om in te gaan op de gehele AVG. Voor een uitgebreide analyse wordt verwezen naar de scripties van Chrissy Janssen en Kristopher Badurek. Kristopher Badurek, Data protection implications of algorithmic matchmaking platforms: Analyzing and preventing possible risks to data protection in the context of COMPOSE-

beginselen voor de verwerking van persoonsgegevens zijn voornamelijk terug te vinden in artikel 5 en 6 van de AVG, en deze zullen daarom nader uitgelegd worden. Dit biedt een eerste inzicht in de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden wanneer persoonsgegevens worden verwerkt.

Artikel 5 AVG: Beginselen inzake verwerking van persoonsgegevens

Op grond van artikel 5 van de AVG mogen persoonsgegevens in de eerste plaats alleen verwerkt worden op een wijze die ten aanzien van de betrokkene **rechtmatig, behoorlijk en transparant** is. Wil hiervan sprake zijn moet voldaan zijn aan alle rechten en verplichtingen die in de AVG zijn neergelegd, zoals een rechtmatige verwerkingsgrond waar artikel 6 AVG dieper op ingaat. Voor transparantie gelden verschillende specifieke bepalingen in de AVG. Alleen als betrokkenen op de hoogte zijn van de verwerking van persoonsgegevens kunnen zij hier immers tegen optreden. De AVG kent daarom verschillende informatieplichten en meldplichten, zoals bijvoorbeeld voor datalekken.¹¹

In de tweede plaats bepaalt artikel 5 dat persoonsgegevens **enkel** voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden mogen worden verzameld. Zoals hierboven aangegeven is er bij een matchmaking platform als COMPOSE in principe sprake van een gerechtvaardigd doel: het **vinden van de juiste partners ten einde kosten en het milieu te sparen**.

platform, Part of the COMPOSE-project, Master Thesis: Law & Technology Tilburg University - Tilburg Law School 2019. Chrissy Janssen, The European General Data Protection Regulation Recital 14: a loophole for businesses? Challenges and implications for multi-stakeholders in the light of Recital 14 GDPR - Including a case study by the project of 'COMPOSE' for Evofenedex, Master Thesis: Law & Technology Tilburg University - Tilburg Law School 2019.

¹¹ Zie bijvoorbeeld artikel 12, 33 en 34 AVG.

Op grond van Art. 5 AVG mogen de verzamelde gegevens enkel voor het specifiek omschreven doel verwerkt worden, en niet voor andere doeleinden verder verwerkt worden. Dit wordt ook wel het beginsel van doelbinding genoemd.

Ten derde moeten de gegevens die verwerkt worden **toereikend zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is** voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt. Er mogen op een matchmaking platform dus niet meer gegevens verzameld worden dan noodzakelijk is om het doel van het vinden van geschikte partners te verwezenlijken. Dit vraagt dus om beperking van de gegevensverzameling. Als het voor de zoektocht naar geschikte partners niet noodzakelijk is om persoonsgegevens te verwerken, moet dit niet gebeuren. Het minimale aan gegevens moet verwerkt worden om het doel te bereiken. Wil men toch meer gegevens verwerken, bijvoorbeeld voor reclamedoeleinden, dan zal hiervoor een ander doel geformuleerd moeten worden. Ook voor dit doel gelden dan opnieuw alle vereisten uit de AVG, zoals een verwerkingsgrond en niet meer verzamelen dan noodzakelijk is voor het doel van reclame. Wanneer het niet noodzakelijk is om persoonsgegevens te verwerken, is het verstandig dit niet te doen en/of deze gegevens volledig te anonimiseren. Alleen als de gegevens niet meer herleidbaar zijn tot een natuurlijke persoon, is de AVG niet van toepassing en gelden de strenge regels uit de AVG dus niet voor deze verwerking.

Naast het goed nadenken over de noodzakelijkheid van de gegevens, kan gewezen worden op het vierde relevante beginsel, het beginsel van juistheid. Op verwerkingsverantwoordelijken rust een plicht om te waken over de juistheid van gegevens. Hierbij geldt dat het systeem dusdanig moet zijn ingericht dat gegevens **eenvoudig te actualiseren** zijn, en dat gegevens die onjuist zijn direct gewist of gerectificeerd kunnen worden. Hiertoe hebben betrokkenen onder de AVG ook allerlei rechten, zoals het recht op inzage, recht op correctie en het recht op verzet.

Het vijfde beginsel van Art. 5 AVG betreft bewaartermijnen, persoonsgegevens mogen **niet langer worden bewaard dan noodzakelijk om het doel te bereiken**. Bovendien moeten passende technische en organisatorische maatregelen worden getroffen om de rechten en vrijheden van de betrokkene te beschermen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om afspraken binnen een organisatie over wie er wel en geen toegang hebben tot bepaalde systemen, eventueel ondersteund met autorisatie rollen ingebouwd in het systeem. Daarnaast gaat het vooral om een deugdelijke beveiliging, waarbij expliciet gewezen wordt op het belang van pseudonimisering.

Hier komt het zesde beginsel van Art. 5 AVG in beeld, het beginsel van **integriteit en vertrouwelijkheid**. Door het nemen van passende technische en organisatorische maatregelen wordt bijgedragen aan een passende beveiliging van persoonsgegevens. Deze gegevens moeten worden beschermd tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging. Ook voor een platform als COMPOSE gold dat goed nagedacht moest worden over hoe de persoonsgegevens die verwerkt worden te beveiligen. Hierbij moest niet alleen gedacht worden aan de techniek, maar ook aan organisatorische maatregelen zoals duidelijke afspraken zowel binnen de organisatie als met externe partijen.

Tot slot is in Art. 5 AVG de zogenaamde **verantwoordingsplicht** neergelegd: de verwerkingsverantwoordelijke is verantwoordelijk voor de naleving van de AVG en kan dit ook aantonen. Vooral dit laatste is kenmerkend voor de AVG. Er moet niet alleen sprake zijn van naleving, maar dit moet ook blijken uit een aantal maatregelen die de verwerkingsverantwoordelijke, en vaak ook de verwerker, moet nemen. Zo bevat de AVG verplichtingen om een register van

verwerkingen bij te houden, om een zogenaamde Data Protection Impact Assessment (DPIA)¹² uit te voeren bij verwerkingen met een hoog risico voor betrokkenen, en moet er aantoonbaar aandacht zijn besteed aan Privacy by Design en Privacy by Default (p71)¹³. Dit betekent het inbouwen van privacy in producten, diensten, systemen en processen waarbij de standaardinstelling zo privacy vriendelijk mogelijk is. Dit betekent dat inzichtelijk moet zijn welke technische en organisatorische maatregelen er genomen zijn om de risico's – welke mogelijk geïdentificeerd zijn met de DPIA – te beperken.

Artikel 6 AVG: Rechtmatigheid van de verwerking

Artikel 6 van de AVG bepaalt dat de verwerking van persoonsgegevens alleen rechtmatig is indien de verwerking rust op een rechtmatige verwerkingsgrond. Artikel 6 voorziet in een limitatieve opsomming van 6 gronden. De helft hiervan is niet relevant in het kader van een matchmaking platform: verwerking van persoonsgegevens om te voldoen aan een wettelijke verplichting; ten behoeve van vitale belangen van een betrokkene; en de vervulling van een taak van algemeen belang of openbaar gezag.

De gronden die mogelijk wel relevant zijn, betreffen de verwerking van persoonsgegevens die **noodzakelijk is voor de uitvoering van een overeenkomst** waarbij de betrokkene partij is; of de verwerking die noodzakelijk is voor **de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde**, tenzij de privacybelangen van de betrokkene zwaarder wegen. Indien bij een platform als COMPOSE de beginselen van artikel 5 AVG nageleefd worden, zullen deze verwerkingen naar alle waarschijnlijkheid op deze twee

¹² Een DPIA is een instrument om vooraf de privacyrisico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen en vervolgens maatregelen te kunnen nemen om de risico's te verkleinen. In het Nederlands ook wel gegevensbeschermings-effectbeoordeling genoemd.

¹³ Artikel 25 AVG - Gegevensbescherming door ontwerp en door standaardinstellingen

gronden geoorloofd zijn. Mochten er persoonsgegevens verwerkt worden voor andere doeleinden dan de matchmaking, dan kan mogelijk gebruik gemaakt worden van de restgrond voor verwerking: **toestemming**. Op basis van toestemming is de verwerking van persoonsgegevens toegestaan en dus lijkt dit een zeer hanteerbare verwerkingsgrond. Nadeel bij toestemming is echter dat hier strikte voorwaarden aan verbonden zijn. Toestemming is enkel rechtsgeldig indien specifiek, vrij, geïnformeerd en ondubbelzinnig gegeven.¹⁴ Bovendien is toestemming altijd in te trekken, en ligt de bewijslast van toestemming bij de verwerkingsverantwoordelijke. Dit betekent dat een register van toestemmingen bijgehouden moet worden, een verwerking van persoonsgegevens waarop de AVG als zodanig ook van toepassing is, en dat het systeem zo ingericht moet zijn dat gegevens verwijderd worden zodra er geen toestemming meer is. Het baseren van de verwerking van persoonsgegevens op contract of gerechtvaardigd belang is hierdoor, indien mogelijk, aan te bevelen boven het vragen van toestemming.

Tot slot

Hierboven zijn in vogelvlucht de belangrijkste verplichtingen die voortvloeien uit de AVG weergegeven. Het nalopen van de hierboven geschetste randvoorwaarden kan zeker bijdragen aan een verantwoorde verwerking van persoonsgegevens. Uiteraard is een volledige analyse van de verwerking van persoonsgegevens in het kader van een matchmaking platform noodzakelijk, om persoonsgegevens overeenkomstig de AVG te verwerken en risico's op schade en/of boetes te beperken. Hierbij is het van belang om erop te wijzen dat bovenstaande bijvoorbeeld niet ingaat op de verwerking van zogenaamde bijzondere categorieën van persoonsgegevens¹⁵ en doorgiften naar derde landen. Voor beide situaties gelden striktere vereisten. Hoewel in het kader van COMPOSE de verwerking van bijzondere persoonsgegevens niet voor de hand ligt, kan van doorgifte naar derde landen mogelijk wel sprake zijn, zeker wanneer gebruik gemaakt wordt van clouddiensten en buitenlandse servers. Bovendien gaat bovenstaande enkel in op de verwerking van persoonsgegevens. Ook andere juridische regimes kunnen van toepassing zijn op de verwerking van andersoortige gegevens, zoals bijvoorbeeld bedrijfsgeheimen. Bij het ontwikkelen en op de markt brengen van producten en diensten die gebaseerd zijn op de verwerking van gegevens, is het altijd verstandig om de toepasselijke juridische regimes te identificeren en te gebruiken als ontwikkelkader. Niet alleen om schade en/of boetes te voorkomen, maar juist om een beter product of een betere dienst te ontwikkelen.

¹⁴ In artikel 4 lid 11 van de AVG wordt toestemming gedefinieerd als: "elke vrije, specifieke, geïnformeerde en ondubbelzinnige wilsuiting waarmee de betrokkene door middel van een verklaring of een ondubbelzinnige actieve handeling hem betreffende verwerking van persoonsgegevens aanvaardt."

¹⁵ Artikel 9 AVG bepaalt dat, tenzij er een uitzondering van toepassing is, de verwerking van persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond blijken, en verwerking van genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon, of gegevens over gezondheid, of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid verboden zijn.